

WIJK ACADEMIES OPVOEDEN

En meer...

Voortgangsbericht
Oktober 2013 – maart 2014

Vooraf

"In Somalië moeten kinderen gehoorzamen aan de ouders. Vooral aan de vaders. Dat zijn een soort dictators. Het land als geheel is ook al heel lang een dictatuur. Na twintig jaar verandert de regering, dan krijg je weer een nieuwe dictatuur. Maar hoe kan dat ook anders, als de kinderen alleen leren dat ze of een dictator kunnen zijn of iemand die gehoorzaamt?"

De vader die dit vertelt tijdens een van de bijeenkomsten van de Wijkacademie Opvoeden in Haarlem stelt het volgende 'Een goede opvoeding voorkomt een dictatuur'. Als je wilt dat je een andere samenleving krijgt, waarin mensen met respect met elkaar omgaan, elkaar vertrouwen en naar elkaar luisteren, dan begint dat bij de opvoeding. Dit is juist het soort vraagstukken waar het bij de wijkacademie over gaat; hoe kijken ouders naar hun eigen opvoeding, wat willen zij zelf meegeven aan hun eigen kinderen, hoe zien zij de verbinding tussen gezin, opvoeding en de omgeving waar zij wonen?

Achtergrond project Wijkacademies Opvoeden en meer...

Het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* is een vervolg op het succesvolle driejarige project *Opvoeden is een gesprek*. Gedurende dit project hebben ouders van diverse komaf zich gebogen over de vraag wat volgens hen belangrijke opvoedvraagstukken zijn en wat de invloed van het migratieproces is op hun rol als opvoeder. Uit het project werd duidelijk dat:

- Ouders ervaren het als heel positief om in informele setting met andere ouders opvoedervaringen en -ideeën uit te wisselen.
- Onder ouders heerst veel opvoedonzekerheid. Zij willen graag hun opvoedvragen bespreken met deskundigen. Het aanbod van opvoedhulp is echter sterk probleem georiënteerd. Opvoedinstellingen bereiken veel ouders niet omdat hun aanbod niet aansluit bij de behoefte van ouders aan ruimte voor hun eigen verhalen en thema's.
- Ouderbetrokkenheid bij scholen is een belangrijke voorwaarde voor schoolsucces. Op scholen is echter weinig ruimte voor uitwisseling tussen ouders en leraren over hoe zij het kind zien.

In drie verschillende gemeentes zijn experimentele Wijkacademies van start gegaan. De Wijkacademies zijn opgezet als programma's die ouders en jongeren in de betreffende wijken stimuleren om met elkaar in gesprek te gaan over belangrijke opvoedthema's, van elkaar te leren en allianties aan te gaan met scholen en instellingen in de wijk. In het project wordt nadrukkelijk van onderop gewerkt bij het aan de orde stellen van dieperliggende opvoedvraagstukken en het versterken van het eigen oplossend en organiserend vermogen van ouders. De spil van de Wijkacademie wordt gevormd door een kerngroep van ouders die gezamenlijk verkennen welke thema's zij breder in de wijk aan de orde willen stellen.

Het project *Wijkacademies Opvoeden en meer* is op 1 oktober 2013 officieel van start gegaan. In Schilderswijk in den Haag, in Schalkwijk in Haarlem en in Amsterdam Oost zijn de eerste drie Wijkacademies volop in ontwikkeling. Ter versterking van de lokale Wijkacademies is er met ingang van januari 2014 ook een landelijk programma gestart. Dit bestaat uit een landelijke promotiegroep, een netwerk van academici en een scholingstraject voor professionals. Daarover leest u in dit bericht meer. Het project heeft een totale looptijd van vier jaar.

Leeswijzer

Met dit voortgangsbericht wil het projectteam van Stichting BMP financiers en andere geïnteresseerden berichten over de ontwikkelingen van de wijkacademies tot nu toe. Het eerste deel verhaalt over de ontwikkelingen in de drie plaatselijke wijkacademies. In het tweede deel van dit bericht leest u over de landelijke lijn van het project en het programma voor de komende periode.

1. Drie eerste Wijkacademies Opvoeden

Het startprogramma is voor elk van de drie wijkacademies hetzelfde. In het eerste half jaar ligt de nadruk op het vormen van een stevige kerngroep van ouders van verschillende achtergronden en het bedenken van een programma voor de lokale Wijkacademie. In het tweede half jaar worden de eerste activiteiten die door de kerngroepen bedacht zijn, uitgevoerd.

Een kerngroep komt eens in de drie weken bij elkaar. In de eerste periode gaat het vooral om het vormen van een groep mensen die elkaar vertrouwt en de deelnemers uit te nodigen hun eigen verhalen en ervaringen met betrekking tot opvoeden met elkaar te delen. Daarbij komen vragen aan de orde als:

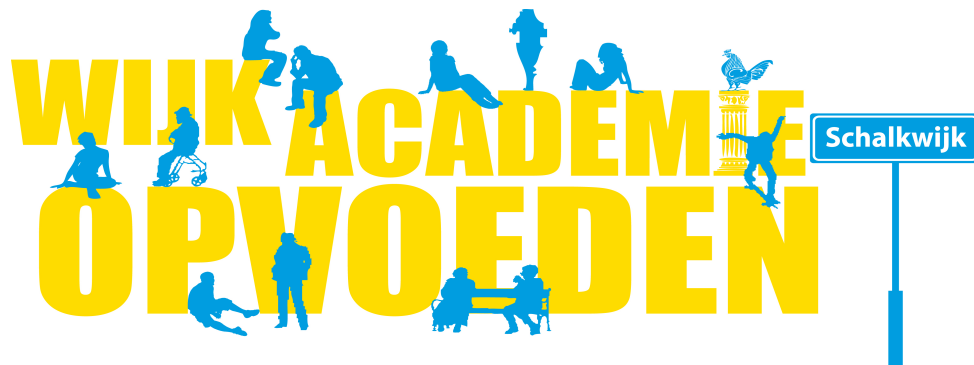
- o Hoe ben je zelf opgevoed? Wat was daar goed en minder goed aan?
- o Hoe kijk je naar je kind?
- o Hoe kijken kinderen/jongeren naar hun ouders/opvoeders?
- o Wat willen kinderen/jongeren meekrijgen van hun ouders/opvoeders?
- o Wat voor opvoeder wil je zijn?
- o Wat zijn de vraagstukken die je tegenkomt bij het opvoeden?
- o Waartoe voeden wij op?
- o Wat zijn onderwerpen en thema's die je belangrijk vindt om met andere bewoners in de wijk te bespreken?

De volgende paragrafen bieden een inkijkje in de ontwikkelingen van de drie Wijkacademies Opvoeden tot nu toe.

Ontwikkelingen Wijkacademies Opvoeden eerste half jaar

De wijkacademies zijn op verschillende momenten van start gegaan en verkeren dan ook in verschillende stadia van ontwikkeling. De wijkacademie in Haarlem is koploper, de kerngroep van deze wijkacademie is inmiddels al negen keer bij elkaar geweest. In Den

Haag begint de kerngroep zich net te vormen. Deze verschillen hebben te maken met de financiering van de academies en met de aard van de wijk. Hieronder volgt een korte introductie van elk van de drie wijkacademies; wat zijn de kenmerken van de buurt, met welke partners wordt er gewerkt, lukt het om mensen te bereiken en welke thema's komen naar voren?

De Wijkacademie in Schalkwijk is de eerste die van start gaat. Hoewel het project pas in oktober 2013 officieel begint, is er financiële ruimte om in Haarlem al in juni 2013 te beginnen met voorwerk in de wijk. Schalkwijk in Haarlem is een naoorlogse buurt met

Meetingz! is één van de weinige initiatieven in de buurt. Meetingz! begon ooit met een leesclub voor kinderen met een taalachterstand en is van daar uit haar activiteiten in de buurt verder gaan uitbreiden.

Meetingz ziet in het project Wijkacademie Opvoeden in Schalkwijk een kans om haar bestaande activiteiten te verduurzamen en ruimte te scheppen voor nieuwe initiatieven van ouders en jongeren uit Schalkwijk.

veel jaren '50 flats. Er wonen relatief veel nieuwkomers, waaronder vooral veel (recente) vluchtelingen bijvoorbeeld uit Somalië en Afghanistan. Het is een wijk waar tot voor kort weinig initiatieven van bewoners zelf waren. Vanwege het hoge aantal nieuwkomers is taal een belangrijke kwestie in de wijk. Bij de ontwikkeling en uitvoering van de Wijkacademie opvoeden treedt Meetingz! op als lokale partner.

Als eerste stap in de voorbereiding worden samen met partner Meetingz! oriënterende gesprekken gevoerd in de wijk om de Wijkacademie bekend te geven en te kijken of er kandidaat leden voor de kerngroep zijn te vinden. Er wordt onder andere gesproken met stichting Dock, Buurtvaders Meerwijk, basisschool de Piramide Boerhaavewijk, Basisschool de Meer, basisschool Al Ikhlās en basisschool de piramide Meerwijk. Ook het Centrum voor Jeugd en Gezin, OKC het Spalier, de Wijkraad Meerwijk, diverse politieke partijen, de gemeente Haarlem, stichting Samen en het Moedercentrum worden benaderd.

Doordat Meetingz! een groot netwerk met *strong ties* onder ouders heeft, gaat het vormen van een kerngroep heel snel. Ouders zijn zeer enthousiast dat er een initiatief in de buurt komt waarbij zij zelf het voortouw kunnen nemen.

Kerngroep Wijkacademie Schalkwijk

In korte tijd is een kerngroep gevormd van veertien ouders en twee jongeren (van Somalische, Surinaamse, Caribische, Zuid Amerikaanse, Afghaanse, Turkse en Marokkaanse komaf). Op 9 oktober wordt de Wijkacademie Opvoeden in Schalkwijk officieel geïnstalleerd door Wethouder Jan Nieuwenburg van de gemeente Haarlem. De wethouder zegt dat hij best trots is dat Haarlem een van de drie gemeenten in Nederland is waar een wijkacademie ontwikkeld wordt. De gemeente heeft de afgelopen tijd veel energie gestoken in de transitie van de Jeugdzorg en veel nadruk gelegd op de eigen kracht van bewoners en ouders.

De kerngroepleden vertellen hoe belangrijk ze het vinden om ouders met andere achtergronden beter te leren kennen en om van elkaar over opvoeden te leren. Ook willen de kerngroep leden graag zelf initiatieven nemen om bepaalde onderwerpen rond opvoeden in de wijk aan de orde te stellen. Ze ervaren dat instellingen als het Centrum voor Jeugd en Gezin voor veel ouders uit de wijk een hoge drempel hebben en dat ze gemakkelijker naar Meetingz! of naar andere ouders stappen.

Op weg naar een eigen visie

De kerngroep van de Wijkacademie Opvoeden in Schalkwijk komt eens in de drie weken bijeen. De bijeenkomsten vinden plaats in de gezellige recreatieruimte van verzorgingstehuis Schalkweide. In Schalkwijk gaat het groepsproces erg snel. De kerngroepleden zijn openhartig, luisteren goed naar elkaar en hebben heel veel gesprekstof en ideeën. In de eerste zes bijeenkomsten komt een groot aantal thema's naar voren.

- Taal is belangrijk in de opvoeding! Hoe ga je om met twee talen?
- Liefde en vertrouwen, wat is daar voor nodig?
- Grenzen stellen bij kinderen, waarom is dat belangrijk?
- Eerlijkheid, in hoe verre kan en wil je eerlijk zijn tegen je kind (taboes, problemen, schaamte etc.)
- Respect wat is dat en hoe toon je dat?
- Verantwoordelijkheid van ouders en van kinderen
- Armoede en opvoeden
- Integratie en opvoeden, hoe kan dat in een wijk vol allochtonen?
- Verschillen in normen en waarden tussen thuis en de omgeving
- Schoolkeuze en de verschillen tussen prestaties en schooladviezen. De gevolgen van een te laag schooladvies
- Hoe ouders en school met elkaar omgaan en de vraag hoe andere ouders elkaar kunnen helpen in de situatie dat een kind gepest wordt
- Schoolkeuze en het veel voorkomende probleem dat kinderen een te laag advies krijgen voor de middelbare school.
- De rol van de vaders in de opvoeding
- Veilig buitenspelen en het omgaan met gevaren in de omgeving, door ouders én kinderen
- Omgaan met dagelijkse discriminatie en racisme

Het kader hieronder biedt een indruk van de aard van de gesprekken die worden gevoerd.

Vertrouwen

Iedereen in de groep is het er over eens dat het belangrijk is dat je kind jou als ouder moet kunnen vertrouwen en dat jij ook je kind moet vertrouwen. Daarvoor is eerlijkheid een belangrijke voorwaarde. Al doorpratend blijkt dat het in de praktijk allemaal nog niet zo eenvoudig is. Want wat betekent bijvoorbeeld eerlijkheid? Moet je als ouder alles aan je kind vertellen, ook zaken waarvan je het beter vindt dat het kind dat niet weet? Dat kunnen dingen uit je eigen verleden zijn, of moeilijkheden die je nu hebt. Als voorbeeld noemt iemand het praten over het krijgen van kinderen. Wat doe je als een kind met dat soort vragen komt? Een van de moeders vertelt dat ze het heel moeilijk vond toen haar dochter met vragen op dat gebied kwam. "Ik kom uit een cultuur waar over dat soort zaken niet wordt gesproken dus ik weet niet hoe je op zo'n vraag moet antwoorden. Dus ik heb niks gezegd, maar ze bleef maar met vragen komen. En als je niks zegt, dan vinden ze hun informatie op een andere manier. Bovendien we zijn hier in Nederland. Kinderen horen en zien veel meer hier. En ik wil integreren, dus na vier jaar dacht ik

moet er toch over praten en ben begonnen uitleg te geven over hoe een bevalling gaat en ook wel over waar baby's vandaan komen, maar makkelijk is het niet."

Omgaan met tweetaligheid

Om vertrouwen te kunnen hebben moet je veel met elkaar praten, zodat je weet wat er in je kind omgaat. Dat vindt iedereen belangrijk. Maar een van de Somalische moeders vertelt dat dat soms heel moeilijk is. Haar kinderen spreken geen Somalisch en zij spreekt slecht Nederlands. Dan kun je niet met elkaar praten over gevoelens en over wat je meemaakt. Dat is echt heel erg. Daarover maakt zij zich grote zorgen. Naar aanleiding van haar verhaal ontstaat er een hele discussie over taal.

De groep stelt vast dat taal heel erg belangrijk is en dat tweetaligheid het beste is. Iedereen is het er over eens dat het beter is thuis je eigen taal zo goed mogelijk met je kinderen te spreken en ze daarin ook te scholen. En ook te zorgen dat ze op school goed hun best doen met Nederlands en ze daar ook in te stimuleren.

De ouders vragen aan de jonge groepsleden hoe het is om tweetalig opgevoed te worden. De meiden antwoorden dat ze het op zich heel mooi vinden en dat taal ook heel nauw verweven is met cultuur. Maar het is ook lastig. Als je Nederlands niet zo goed is omdat je slecht onderwijs hebt gehad denken ze meteen dat het komt omdat je thuis Turks spreekt. En als je op een hele witte school terecht komt voel je je eenzaam. Je eigen taal en cultuur zijn mooi, maar dat wordt in de buitenwereld niet altijd zo gezien en dat is lastig. Soms heb je ook wel echt een achterstand op een bepaald gebied.

Het is belangrijk dat kinderen in een omgeving opgroeien waar ze Nederlands kunnen leren. Schalkwijk wordt als wijk steeds "zwarter". Steeds meer Nederlanders trekken weg uit de wijk. Hoe moet je dan integreren? Een moeder zegt dat ze wel tegen de mensen die verhuizen wil roepen: 'blijf hier, we hebben jullie nodig!'

De kerngroep wil kijken wat zij er aan kan doen om te zorgen dat er meer en positieve aandacht komt voor tweetaligheid in de wijk, zodat kinderen trots op twee talen kunnen zijn en ook in hun moedertaal liedjes of versjes kennen. Daarbij wordt het ook belangrijk gevonden om de eigen organisaties een rol te geven.

Wijkconferentie Opvoeden en onderwijs in Schalkwijk

Gaandeweg de bijeenkomsten komen een paar thema's naar voren waar de kerngroep mee naar buiten wil treden. Vooral het onderwerp ouders en school leeft erg in de groep. Een belangrijk punt waar de ouders zich zorgen over maken is de schoolkeuze. Ze vinden dat ouders te weinig zijn geïnformeerd om een goede keuze te maken. Als je kind eenmaal op een bepaalde school zit haal je het daar ook niet zomaar vanaf. De schoolkeuze en het achterliggende schooladvies zijn van grote invloed op de verdere loopbaan van het kind.

Tijdens de bijeenkomst eind januari besluit de groep om op **4 juni 2014** een wijkconferentie over het onderwerp 'ouder kind en school' te organiseren. Het motto bij het organiseren van de conferentie is: voor ouders door ouders. Het doel van de conferentie is om ouders bewust te maken van het belang van ouderbetrokkenheid. Daarbij gaat het niet alleen om betrokkenheid bij de schoolprestaties van je eigen kind,

maar ook om het bredere gesprek tussen ouders en school, waarbij de verwachtingen over en weer in kaart worden gebracht en op open wijze met elkaar kunnen worden besproken. De ouders denken aan de volgende presentatievormen voor de wijkconferentie:

- Het maken van een boek met verhalen van ouders uit de wijk over hun ervaringen met school en onderwijs
- Het maken van theater over de ervaringen van ouders, die er op gericht zijn om andere ouders bewust te maken van het belang van ouderbetrokkenheid.
- Het aan het woord laten van kinderen over hun ervaringen met schoolkeuzes en de rol van ouders daarbij
- Het verschaffen van informatie die bij de schoolkeuze van belang is
- Ruimte voor het echt uitwisselen van ervaringen
- Een rol als speciale gasten voor professionals uit het onderwijs, sociale teams, CJG en dergelijke. Zij worden uitgenodigd om te luisteren naar wat ouders en kinderen/jongeren vertellen en aan het eind van de conferentie te vertellen wat hen is opgevallen.

Drie filialen

Naast de wijkconferentie over opvoeden en onderwijs in Schalkwijk wil de kerngroep in de wijken Meerwijk, Boerhaave en Europawijk gespreksgroepen opzetten waarin andere ouders aan de hand van hun eigen verhalen en ervaringen met elkaar over opvoeden kunnen praten. De gesprekken in de kerngroep worden als zo waardevol ervaren dat de groep graag wil dat andere ouders ook de gelegenheid hiertoe krijgen. Inmiddels hebben zich drie kerngroepleden en enkele ouders van buiten de kerngroep aangemeld om de “filialen” van de wijkacademie en de afzonderlijke wijken op te zetten en hiervoor een programma te maken. Zij worden getraind door BMP en Meetingz!. Deze filialen bieden bovendien een mooie gelegenheid voor de professionals die meedoen aan het scholingsprogramma dat BMP voor de Wijkacademies biedt, om in de praktijk te oefenen met het methodisch ondersteunen van groepen ouders bij het bespreken van belangrijke opvoedkundige onderwerpen en thema's, zonder dat zij de agenda te bepalen.

Programma komende tijd

Tot de zomer werkt de kerngroep aan het voorbereiden van de wijkconferentie. Ook zal de groep in deze periode een eigen visiedocument publiceren, waarin de verhouding tussen ouders en professionals een belangrijk onderwerp is. Na de zomer wil de kerngroep zich richten op het vervolg op de wijkconferentie over opvoeden en onderwijs. De groep denkt aan een langduriger programma dat wordt uitgevoerd in samenwerking met een bepaalde school. In dit programma gaan ouders en leerkrachten afzonderlijk én met elkaar in gesprek over hun wederzijdse verwachtingen, over omgaan met verschillen in normen en waarden bij het opvoeden en over de manier waarop er binnen de school met elkaar gecommuniceerd wordt.

Een ander thema waarmee de groep na de zomer verder wil is *opvoeden en veiligheid in de wijk*. Daarbij gaat het om het veilig buiten kunnen spelen van kinderen, de vraag hoe om te gaan met hangjongeren en de communicatie tussen verschillende groepen wijkbewoners daarover.

WIJK ACADEMIE OPVOEDEN

In Amsterdam Oost richt de Wijkacademie zich voornamelijk op de 19^e eeuwse Dapperbuurt en de later gebouwde, vooroorlogse, Transvaalbuurt. Deze buurten bestaan voor een groot deel uit kleine sociale huurwoningen en er wonen relatief veel mensen met een lage sociaal economische positie. Ruim de helft van de bewoners heeft een niet westerse achtergrond. In Amsterdam Oost gebeurt veel op het gebied van bewonersinitiatieven. Mensen staan doorgaans open voor ontmoeting en komen gemakkelijk met ideeën voor activiteiten. De keerzijde is dat er zoveel wordt georganiseerd in de buurt dat het moeilijk is voor mensen om te kiezen waar ze hun tijd aan besteden. Voor de Wijkacademie betekent dit dat er veel zal moeten worden geïnvesteerd in het creëren van duurzame betrokkenheid en *strong ties*. Als partners in de buurt worden Dream support en Diversiteitsland gekozen, vanwege de netwerken die zij hebben in de buurt en de raakvlakken van hun aanpak met de uitgangspunten van de wijkacademie.

Stichting Diversiteitsland is een advies- en projectbureau in Amsterdam Oost, dat zich richt op het bevorderen van gelijkwaardige deelname van sociaal-economisch zwakkeren aan het maatschappelijke verkeer. Daarnaast heeft Diversiteitsland tot doel ontmoetingen en acceptatie tussen mensen met verschillende achtergronden, religies en culturen in de samenleving te bevorderen.

Dream Support is gevestigd in het gebouw van de Meevaart community in de Indische buurt. Dream Support zet zich in voor een positieve toekomst voor kinderen en jongeren door middel van waarderend onderzoek, workshops, projecten en advies.

Vanaf september 2013 worden vele organisaties in de buurt benaderd, zoals SIPI, Streetcornerwork, de Schaakschool Indische buurt, De Bloem, Kraaipan, Museum zonder muren, Kinderatelier Transvaal, Terra Futura en het Samen Doen team. In de gesprekken die worden gevoerd uit men veel enthousiasme over het concept van de Wijkacademie. Een aantal van de organisaties wil graag op de achtergrond betrokken blijven.

Voor de werving van de kerngroep maar ook voor de inhoudelijke vormgeving van de Wijkacademie Opvoeden en het waarborgen van draagvlak is contact met de scholen in de wijk zeer belangrijk. Daarom worden ook gesprekken gevoerd bij een aantal scholen, zoals de Barbaraschool en de Dapperschool. Speciale aandacht gaat uit naar het contact met de vreedzame school de Kraal. Via deze school kan met de Wijkacademie ook een verbinding worden gelegd met de Vreedzame wijk, een concept dat raakvlakken heeft met de uitgangspunten van de wijkacademie om opvoednetwerken in wijken te versterken.

Kerngroep Wijkacademie Amsterdam Oost

In januari is na werving via verschillende kanalen, waaronder het aanspreken van mensen op de markt, een groep tot stand gekomen van tien ouders die de Wijkacademie willen dragen (van Surinaamse, Antilliaanse, Turkse, Marokkaanse, Nederlandse komaf). Met elk van hen is een intake gesprek gevoerd om de wederzijdse verwachtingen te bespreken. Tijdens deze gesprekken brengen de ouders gelijk al onderwerpen in die ze nader willen bespreken; religie en opvoeden, grenzen stellen, hangjongeren, de rol van scholen bij opvoeding en betrokkenheid van ouders bijvoorbeeld.

Zoeken naar gemeenschappelijke thema's

De kerngroep komt eens in de drie weken bijeen in het Karel Appelhuis. Inmiddels zijn er vijf bijeenkomsten geweest en is er al heel veel besproken. Typerend voor de kerngroep is de intieme sfeer die al vanaf de eerste bijeenkomst heerst. Mensen vinden het heel bijzonder om met verschillende culturen om de tafel te zitten en hebben veel behoefte om over hun persoonlijke ervaringen te vertellen.

De diverse opdrachten en oefeningen die de gespreksleiders met de groep doen maken allerlei verhalen los. In het kader hieronder een kleine impressie van deze gesprekken.

Hoe ben je opgevoed

Als het thema 'hoe ben jij opgevoed' op het programma staat heeft iedereen een voorwerp meegenomen dat symbool staat voor de manier waarop hij of zij is opgevoed. Een schelp staat voor het eiland waar iemand is opgegroeid, de deftige hoge hoed voor het belang van je gedragen 'zoals het hoort' dat werd benadrukt tijdens de opvoeding: het belang van de buitenkant. Het horloge waarop de vader tikte en de eeuwige verantwoording voor je daden. 'De step staat voor mij symbool voor de vrijheid die ik van mijn ouders kreeg. Ik stepte met vriendjes naar Schiphol en de wereld was van mij'. Uiteindelijk fungeerde de step ook als middel om los te komen van de familie, van alles. Langzaam maar zeker vervulde de fiets, toen de auto en later ook het vliegtuig deze functie.

Maar het is niet allemaal vrolijk, sommige meegenomen voorwerpen symboliseren angst of schaamte. Naar aanleiding van de voorwerpen en verhalen komen ook belangrijke thema's rondom opvoeden op tafel, zoals het belang van veiligheid en regelmaat. Maar ook het verschil tussen de opvoeding van meisjes en van jongens. Of het opgroeien tussen (of eigenlijk: mét) twee culturen, de rol van religie of school binnen de opvoeding en de vraag door wie je nou eigenlijk bent opgevoed.

Van wie is het kind?

Hebben opvoeders van nu het makkelijker? De meningen zijn hierover verdeeld. "Ik zie in ieder geval dat mijn dochter veel strenger straft dan ik", zegt iemand. En als zij er iets van zegt, "Zo van: nou, nou" dan vindt de dochter dat zij zich er niet mee moet bemoeien. "Dat vind ik belachelijk! Het kind is toch niet alleen van haar!". Het valt even stil. Van wie is een kind inderdaad?

Een van de kerngroep leden heeft tijdens de studietijd vier maanden in het regenwoud tussen de jagers en verzamelaars onderzoek gedaan. "Dan zie je hoe onze voorouders leefden vroeger en dat kinderen heel anders worden opgevoed. In ieder geval door veel meer mensen". "Maar", zo wordt er gereageerd, "vandaag de dag worden kinderen óók door meer mensen dan alleen de ouders opgevoed: leerkrachten, de overblijf juf", "en de voetbaltrainer!" klinkt er.

De titel van de komende expeditie, 'door wie ben je opgevoed', wordt meteen vervangen door 'door wie ben je allemaal opgevoed.' Er zijn weer belangrijke thema's boven tafel gekomen, zoals veiligheid en fouten durven maken. Maar ook: wanneer mag je andermans kinderen aanspreken op hun gedrag en, daarmee samenhangend, 'Van wie is het kind?'. Met name de laatste vragen zijn van belang wanneer je toewerkt naar het bewerkstelligen van een pedagogische gemeenschap.

Programma komende tijd

Net als in Haarlem gaan de gesprekken in Amsterdam Oost in deze eerste fase vooral over eigen ervaringen en persoonlijke verhalen. Inmiddels is de groep zover dat er uit de reeks van thema's die naar boven zijn gekomen een keuze gemaakt kan worden voor de komende tijd. Een van de thema's die aanspreekt is: Tijd voor opvoeden. De kerngroep

vindt het belangrijk dat mensen tijd nemen om op te voeden, maar wil ook kijken wat deze van opvoeders vraagt. Een ander thema is: spelen, hangen en veiligheid.

De komende periode wordt gewerkt aan een publieke bijeenkomst half juni en een programma met activiteiten voor het tweede half jaar. Dat foto's daarbij een belangrijke rol gaan spelen is al duidelijk.

De Schilderswijk in Den Haag was oorspronkelijk een vroeg 19^e eeuwse volksbuurt. In de jaren '70 is de hele wijk op de schop genomen in het kader van stadsvernieuwing en hebben de oude arbeiderswoningen plaats gemaakt voor nieuwbouw. Deze stadsvernieuwing heeft niet het doel behaald dat destijds voor ogen stond; het bouwen van een wijk met allure. Tegenwoordig is de Schilderswijk een multiculturele wijk, ruim 90 procent van de inwoners is van niet westerse komaf. De mobiliteit in de buurt is groot, jaarlijks verwisselt zo'n 30 procent van de wijk van bewoners, hetgeen de sociale cohesie en het gevoel van veiligheid in de wijk niet ten goede komt. De Schilderwijk is een van de armste wijken van Nederland.

Het Stagehuis is een initiatief om MBO en HBO studenten te helpen bij het vinden van een stageplek, gebruikmakend van de faciliteiten in de Schilderswijk in Den Haag. Daarnaast is het Stagehuis gericht op het ontwikkelen van activiteiten voor de wijk.

Voor de Wijkacademie in Den Haag is het wachten op het fiat van een van de financiers, in dit geval de Gemeente Den Haag. In november komt het verlossende woord. In de tussentijd zijn al oriënterende gesprekken in de wijk gevoerd, onder andere met het Stagehuis, dat als lokale partner optreedt.

Het concept van de Wijkacademie sluit mooi aan bij het werk van vrijwilliger Yassine Aberkane bij het Stagehuis. Hij heeft er zijn eigen project "Dik voor mekaar", gericht op jongeren die kampen met overgewicht. Gaandeweg is dit project uitgebreid met het betrekken van de ouders van te dikke kinderen, het probleem van overgewicht blijkt namelijk vaak samen te hangen met dieper liggende opvoedvraagstukken. Via de projecten Dik voor mekaar, maar ook de Buurt Sport Vereniging en de Zumbalessen die bij het Stagehuis worden gegeven beschikt het Stagehuis over een netwerk van ouders en jongeren in de buurt. Dit maakt het Stagehuis een geschikte partner voor de wijkacademie. De wijkacademie vormt een gelegenheid voor het Stagehuis om een stap verder te zetten.

In afwachting van de financiering start BMP vanaf oktober 2013 in samenwerking met het Stagehuis met het zoeken van aansluiting in de wijk. Yassine is er een bekend gezicht. Het is echter moeilijk om buurtbewoners met elkaar te verbinden. Zoals tijdens een rondleiding door de buurt, gegeven door twee stagiaires, opvalt bestaat de Schilderswijk uit allerlei kleine eilandjes. Zo zijn er echt 'Turkse' en 'Marokkaanse' straten. Er zijn wel veel zelforganisaties maar die zijn erg naar binnen gericht. Sommige clubjes zijn bijvoorbeeld alleen voor vrouwen, het wordt ook niet als wenselijk gezien in de buurt om mannen en vrouwen te verenigen. De uitdaging voor de Wijkacademie in Schilderswijk zal zijn om door de bestaande eilandjes heen te breken, of in elk geval om deze met elkaar te verbinden.

Kerngroep Wijkacademie Schilderswijk

In Schilderswijk verloopt het vormen van een vaste groep buurtbewoners aanvankelijk met een meer omtrekkende beweging. Op december 2013 wordt bij het Stagehuis een eerste informatiebijeenkomst over de Wijkacademie gehouden. Vier ouders van Turkse, Somalische, Koerdische en Surinaamse komaf spreken over wat het is om ouder te zijn. Het gesprek gaat al snel over heel persoonlijke onderwerpen. Het gaat over importbruiden, jong moederschap, de rechten als ouder zonder verblijfsvergunning met een kind dat hier geboren is, Jeugdzorg en de immer aanwezige angst voor uit huis plaatsing en de relatie tussen jongeren en de politie. In het kader hieronder staat het verhaal dat wordt verteld door een vrouw die geen gemakkelijk leven heeft gehad.

Kind en moeder

Een Turkse vrouw uit Cappadocië vertelt hoe het leven als kind was op de Anatolische hoogvlakte. Maar hoe lang heeft ze kind kunnen zijn? Ze was net 13 jaar toen ze trouwde met een man die in Nederland werkte. Op haar 14^e kreeg ze haar eerste kind. Ze vertelt het omzichtig, voor het eerst in een groep. Zo jong moeder worden heeft haar leven voor een belangrijk deel bepaalt. Haar man kwam meestal 1x per jaar voor een paar weken naar Turkije om daarna weer terug te gaan naar Nederland. Na jaren is ze met hem naar Nederland gekomen, ver weg van haar vertrouwde omgeving met haar vijf broers en drie zussen. Alles was nieuw en moeilijk voor haar, de Nederlandse taal, de cultuur, het opvoeden zonder de context van haar familie. Ze ziet het als een beloning dat haar kinderen het zo goed doen op school. Maar wat als dat anders was gelopen? Ze ziet voorbeelden genoeg om zich heen van kinderen die het niet goed doen, waarvan de ouders niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Haar ervaring is dat in Nederland

kinderen die het niet goed doet op school, al snel als probleemkind worden gezien. Yassine zegt later over deze vrouw dat hij het zo opvallend vond dat zij normaal op straat altijd direct aangeeft dat ze slecht Nederlands spreekt, en nu kennelijk de vrijheid voelde om haar verhaal in het Nederlands te doen.

Via de andere projecten van het Stagehuis worden nog meer ouders voor de kerngroep van de Wijkacademie benaderd. Daarnaast wordt aansluiting gezocht met de Buurtkamer, een locatie tegenover het Stagehuis waar vrouwen samen naaien, koken en praten. Deze vrouwen willen wel deelnemen, maar wilden niet in een gemengde groep met mannen. Een vrouw uit deze groep is echter zo enthousiast over het project dat ze graag de brug wil vormen tussen de vrouwen van de Buurtkamer en de Wijkacademie. Ze wil deelnemen aan de kerngroep en stelt voor dat zij de onderwerpen die daar worden besproken vervolgens inbrengt bij de vrouwengroep, en andersom. Zo ontstaat in Schilderswijk voorzichtig aan een Wijkacademie bestaande uit meerdere satellietjes. De kerngroep bestaat momenteel uit 5 vaste leden.

Programma komende tijd

De komende tijd worden nog een aantal individuele gesprekken gevoerd met buurtbewoners voor het vormen van de kerngroep. Verder is er contact gelegd met basisschool 't Palet. Het idee is om de oudercommissie van deze school te laten meedenken hoe de school betrokken kan zijn bij de Wijkacademie. De school vindt ouderparticipatie in relatie met de buurt belangrijk. De kinderen op deze school zijn voor een deel dezelfde kinderen waarmee het Stagehuis werkt of waarvan de ouders in de buurthuizen samenkomen.

Een eigen dynamiek

De drie wijkacademies kennen elk een eigen dynamiek. Dit komt doordat elke wijk anders is en ook de samenwerkingspartners per academie verschillen. De gedeelde ervaring is echter dat opvoeding een onderwerp is dat mensen aangrijpt. Het voert mensen al snel terug naar heel persoonlijke ervaringen zoals hun eigen angsten, verdriet of juist dierbare herinneringen. Daarnaast komen ook veel gedeelde ervaringen naar voren zoals ervaringen met migrant zijn en met alledaagse opvoedonderwerpen als het stellen van grenzen, het omgaan met een puber en de ervaring met school.

Op 22 mei 2014 zullen de kerngroepen van de drie wijkacademies zich tijdens een gezamenlijke inspiratieochtend presenteren aan een breder publiek. Elk van de kerngroepen heeft een thema gekozen dat zij op deze dag aan de orde willen stellen in de vorm van presentaties en workshops. In het volgende hoofdstuk leest u meer over de inspiratiedag.

2. Het landelijke programma

Naast de lokale experimenten is er ook een landelijk programma. Dit programma is bedoeld om er voor te zorgen dat de uitkomsten en de bevindingen van de drie Wijkacademies op landelijk niveau hun weg vinden en dat zij in een breder maatschappelijk kader kunnen worden geplaatst. Het landelijke programma wordt gedragen door een landelijke promotiegroep en een netwerk van academici. Een onderdeel van het programma is een scholingstraject voor professionals.

Landelijke promotiegroep

In april 2014 is begonnen met het vormen van een landelijke promotiegroep. Deze groep heeft tot doel de uitkomsten van de Wijkacademies te wegen en te vertalen in de richting van verschillende beleidsmakers en maatschappelijke instellingen en organisaties. De groep bestaat uit vertegenwoordigers van kennisinstituten, ministeries en maatschappelijke organisaties én ouders. Het is bijzonder om te zien dat een groot deel van de landelijke oudergroep van Opvoeden is een gesprek de overstap naar deze promotiegroep heeft gemaakt. De promotiegroep komt drie keer per jaar bijeen en heeft tot taak om:

- De ontwikkelingen op de verschillende onderdelen te monitoren en in een bredere maatschappelijke context te plaatsen;
- Uitwisselingsbijeenkomsten voor betrokkenen bij de Wijkacademies te organiseren;
- De inhoud van de inhoud van de verschillende producten te bespreken;
- De (tussentijdse) uitkomsten van de verschillende onderdelen te verspreiden en een plek te geven in het maatschappelijk debat over opvoeden en de rol van ouders en professionals, door conferenties en promotiedagen te organiseren.

Op 22 mei wordt de landelijke Promotiegroep officieel geïnstalleerd. (Voor de leden zie bijlage bij dit verslag)

Netwerk van academici

Om de Wijkacademies te helpen met inhoudelijke verdieping wordt op landelijk niveau een netwerk van academici samengesteld. Opzet is dat dit netwerk ook voor de academici een platform van uitwisseling en verdieping vormt. Het gaat om een groeiend en fluctuerend netwerk, waarbij academici van verschillende disciplines rondom opvoeden zich kunnen aansluiten.

Op academisch niveau worden de meeste thema's rondom opvoeden vanuit een bepaalde specialisatie of probleemstelling behandeld. Er is sprake van een grote afstand met de leefwereld van ouders. Door ouders en academici van verschillende disciplines met elkaar in contact te brengen kunnen ervaringskennis en academische kennis over en weer tot nieuwe inzichten leiden.

In april 2014 zijn academici van diverse universiteiten aangeschreven, waaronder de Uva, VU, Universiteit van Rotterdam, Universiteit van Utrecht, Haagse Hogeschool en hogeschool Inholland. Inmiddels hebben 12 academici zich bij het netwerk aangesloten. (zie de bijlage):

Op 23 april 2014 is het netwerk voor de eertse keer bijeengeweeest. Tijdens deze bijeenkomst is gesproken over de stand van zaken in de pedagogie als wetenschap en is gekeken welke deelnemers op de Inspiratieochtend van 22 mei 2014 een rol willen vervullen. Een kort fragment uit het verslag van deze bijeenkomst:

"Pedagogiek is misschien wel het meest onmachtige vakgebied onder academici. Er is weinig convergentie en het is moeilijk toepasbaar. Benoemt wordt dat het huidige probleem op universiteiten is dat professionals opgeleid worden om 'top-down' oplossingen te verzinnen. Ze worden geacht de waarheid in pacht te hebben, terwijl het in de praktijk niet zo werkt. Hogescholen gaan hier veel beter mee om, zij richten zich veel meer in hun scholing, op het toepassen op de praktijk. Stages zijn niet verplicht op de universiteiten, op deze manier krijg je de praktijk niet mee. Dit is vreemd, want de academici gaan uiteindelijk weer les geven aan de professionals. Kenmerkend voor de wetenschap is dat deze alles graag wil reduceren tot een simpel model. Dit is vrij lastig wanneer het een samenleving betreft, is dit daarom wel mogelijk in de pedagogische wetenschap? Van belang is dat de status van de kennisuitspraken wordt geïmplementeerd op de praktijk... Professionals reageren vaak op de 'wat', terwijl ze eigenlijk op de 'hoe' moeten reageren. Geconcludeerd wordt dat de pedagogiek als wetenschap zichzelf opnieuw moet uitvinden. Dit is ook volgens de groep een 'ongoing' proces."

Door mee te werken aan het project zien de academici de mogelijkheid om nieuwe verbindingen tussen wetenschap en praktijk tot stand te brengen.

De komende tijd wordt gewerkt aan een soort van galerij waarin de academici zich zelf voorstellen, zodat de Wijkacademies weten wie ze op welk onderwerp kunnen uitnodigen voor verdiepingsbijeenkomsten van de kerngroep of breder in de wijk.

Inspiratieochtend Wijkacademies 22 mei

Op 22 mei wordt een landelijke inspiratieochtend georganiseerd. Deze ochtend, die geleid wordt door Quintes Ristie, is de gelegenheid voor de Wijkacademies om zich breder naar buiten te presenteren en contacten te leggen. De inspiratieochtend vormt ook het moment waarop de landelijke Promotiegroep op vrolijke wijze zal worden geïnstalleerd.

De drie wijkacademies hebben elk een thema voor een workshop aangereikt. Ze zullen deze thema's zelf introduceren. De thema's zijn:

- Schooladvies en schoolkeuze; de lange weg van veel migrantenkinderen
- Kinderen en fantasie: hoe belangrijk vinden we de fantasiewereld van kinderen en hoe gaan we ermee om?
- Je hebt een dorp nodig om een kind op te voeden; maar hoe maken we zo'n dorp in een hedendaagse multiculturele wijk?

Enkele van de academici zullen de workshops bijwonen en de uitkomsten van de discussies vanuit hun vakgebied in een breder kader plaatsen.

Scholingsprogramma voor professionals

Nederland kent een uitgebreide infrastructuur van organisaties en instellingen die zich met opvoedvraagstukken bezighouden zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, de Jeugdzorg en de Opvoedpoli's. Deze instellingen richten zich vooral op individuele problemen en hulpvragen, met het accent op de vraag hoe je moet opvoeden. De professionalisering van de opvoedondersteuning en verdergaande individualisering van de samenleving hebben er toe bijgedragen dat opvoedvragen vooral binnen de gezinnen of, als er problemen zijn, tussen gezinsleden en hulpverleners, worden besproken. Er zijn weinig mogelijkheden voor ouders om met elkaar over kernvragen rond opvoeden te spreken en ervaringen en gedachten uit te wisselen. Zeker eenoudergezinnen komen hierdoor vaak in een isolement terecht.

Binnen de instellingen zijn er de nodige professionals die aangeven dat zij dit signaleren en graag anders willen werken. Zij lopen echter tegen de grenzen van het systeem met zijn strakke protocollen en functieomschrijvingen aan als zij ouders willen ondersteunen bij het verkennen van de bredere vraagstukken die met opvoeden samenhangen. In het maatschappelijke en politieke debat wordt de grote versnippering in het hulpverleningsaanbod en de bureaucratische manier van werken van veel instellingen steeds meer onderkend. Er wordt aangestuurd op een noodzakelijke "kanteling" van de hulpverlening en het welzijnswerk waardoor de instellingen herkenbaarder en laagdrempeliger worden, er meer wordt uitgegaan van de vragen van ouders en jongeren en de eigen initiatieven van ouders meer gewaardeerd worden. Het ontbreekt veel medewerkers echter aan de kennis en de ervaring om netwerken van ouders en jongeren te ontwikkelen en deze zo te ondersteunen dat zij vooral zelf de onderwerpen en thema's benoemen waar ze over willen spreken.

Voor professionals in de buurt van de wijkacademies die het leuk vinden om te leren hoe ze een wijkacademie kunnen ondersteunen wordt een apart scholingsprogramma georganiseerd. De opleiding start in september 2014 en vindt één keer in de drie weken plaats. Het is de bedoeling dat de professionals uiteindelijk, vanuit hun organisaties, de rol van BMP overnemen in het aansturen van de wijkacademies.

Tot slot

Tot zover het eerste voortgangsbericht van het project Wijkacademies Opvoeden en meer. De werkelijkheid gaat altijd sneller dan je denkt. Terwijl we dit bericht maken zijn de kerngroepen als weer een stuk verder met hun plannen en activiteiten. We hopen dat we met dit eerste bericht een beeld hebben kunnen schetsen van de diversiteit van het project en het enthousiasme dat wij bij ouders én professionals ontmoeten. De komende

tijd zullen de verschillen tussen de drie Wijkacademies steeds zichtbaarder worden, omdat zij steeds meer hun eigen keuzes zullen maken. We houden u hier graag van op de hoogte.

Het team Wijkacademies Opvoeden en meer

Lone von Meyenfeldt

Tessa Dikker

Maud van der Varst (tijdelijk)

Frank von Meijenfeldt

Saskia Moerbeek

Bijlage

Netwerk van Academici

Bob Horjus	Universiteit Utrecht
Linda Taal	Universiteit Utrecht
Rosanneke Emmen	Universiteit Leiden
Maria Jonker	Universiteit Utrecht
Roel van Goor	Hogeschool Inholland
Fadie Hanna	Universiteit van Amsterdam
René Diekstra	Haagse Hogeschool
Freek Bucx	SCP
Mariette Lusse	Hogeschool Rotterdam
Katja Rusinovic	Universiteit van Amsterdam (benaderd)
Erik Snel	Erasmus Universiteit (benaderd)
Tomislav Tudjan	Risbo (benaderd)
Leontien Vreeburg	(Collega René Diekstra, benaderd)
Michel Hogenes	(Collega René Diekstra, benaderd)

Landelijke Promotiegroep

E.H. Tarik	Ouder
Driss Kaamouchi	Ouder
Abdikarim Mohamud	Ouder
John Hiwat	Ouder
Rachida Belarbi	Ouder
Peter de Vries	CPS Onderwijsontwikkeling en advies
Justine Pardoën	Ouders Online
Marjolein Distelbrink	Verwey – Jonker Instituut
Shakuur Halane	Trias Pedagogica
Ingrid Ligtermoet	NJI
Leo Pauw	Vreedzame Zaken
Ard Broeze	Ministerie van Sociale Zaken
Janie Achacha	Movisie (benaderd)
Jantien Flapper	Ministerie van OCW (benaderd)